Саҥа дьылынан, ТАБААРЫСТАР!

САҤА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЬУН ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 1 (8566). 2000 сыл. Тохсуннуу 1 күнэ. Субуота. Сыаната—1 солк. 10 харчы.

Үрдүк наҕараадаҕынан!

Саха Республикатын Президиэнэ Михаил Ефимович Николаев ахсыннык 29 күнүгэр республика бастыҥ үлэһиттэрин улахан болоҕор РФ уонна СР государственнай наҕараадаларын туттарда.

Наҕараадаламмыттар ортолоругар биһиги улууспут баһылыга А. А. ШАДРИН баар. Алексей Алексеевич түөһүгэр «Бочуотэ ордена» аннылынна.

Аҕа баһылыкпытын бу үрдүк наҕараадатынан итинник, истиҥник эҕэрдэлээн туран, улууспут экономиката сайдарыгар оссо таһаарылаахтык, эрчимнээхтик үлэлиригэр, туйгун доруобуйаны, тус бэйэтигэр уонна дьаҥ кэргэнигэр дьолу-соргуну баҕарабыт.

КИРБИИГЭ ОЛОРОН

ПУБЛИЦИСТ САПААЛАРА

Үс тыһыынча, ол аата, саҥа эра аанын аһар күммүт-дьылбыт, историческай түгэммит тиийэн кэллэ. Планета барыы государстволара бу кирбиитэ кэриниэ тэрээһиниэхтик бэлиэтиэлээр. Дьэ, кырдьык. История иҥэ хотуҥна атааннаах-меҥүөннээх сүүрбэнис үйэ бэйэтин өрөөрдөх-бутуурдаах, хаанныах-сиҥнэх, дуолан охсуһуулаах суолун-шиҥин планета — тиэн күөҥүгэр дириҥник хорутан хаалларда... Олор өрөгөйдөөх да, сордоох-мунньах да чаастарын баһыгы хаар миҥнан баттахтаах, ытык-мааны Чурапчы Эбэбит аҕыйаҕа суоҕу көрүстэҕэ эбээт.

Биһигин жэлэн саная-өйдөөн көрдөхпүтүнэ, биһиги даҕаны сэ-дьүгэр олорботубут, охсуһуу үөһүгэ... [illegible] ... ыннык, саная... тик туттан олох барахсан өрө-тангары түһүүлээх-тахсылаах эндэрдэриэн аанамыт баччаҕа тиийэн кэллибит. Каллибит бу дьоһуннаах уларыйыыларга этэр тыллаах, туруорсардаах! Итинник бэйэм эрэ кыайбыппын аҕарбын. Олох мөккүөрүн ис хоһоонун эпитиэн-хаммытынан биллэн уонна тоҕо оннуукка охсуллубуннутун дириҥник хорутан өйдөөн-саная, ньиикигэ дьулуурбут оссо күүһүрдэ дии саныыбын. Итиҥ утумнаах аҕа көлүөнэ дьоммут баһыахэ олус үчүгэйдик иҥэрдилэр... Кинилэр эҥэ буолбаат Аҕа дойду сэриитин, суту-курааны туораабыттар, бастакы колхозтары-совхозтары тэриийбиттэр, хоһоруллуу соруун-мунун бүрүммүттэр! Ону бүгүҥнү Чурапчы олус дириҥник өйдүүр. Ону кини ыарахатыттан толлубат буолуу улуу оскуолатынан ылынар. Олохха тардыстыы—бу буолар баһыгы утумнаабыт үтүө үгэспит.

Бүгүҥнү Чурапчы! Мин кинини өйдүүбүн уонна олох дохсун хаммытыттан харыс да хаалсыбакка, оссо сорохтордооҕор балачча эрчимнээхтик, даллаһыннаахтык хардыылаан иҥэриттэн олус диэн үөрэбин, истинабын. Төһө да ыраах олордорбун, хаан-уруу улууһум бүгүҥнү ыарахаттарыа ого охсон иҥэрэ истиэхэ үчүгэйэ сүрдээх.

1985 сылтан саҕаламмыт общественнай демократизацияланыы утарсылаах даҕаны, өйөбүллээх даҕаны түгэннэрин тулуйдубут-көрүстүбүт. Үөрэхтээх отто, интеллигенция бэрэстэбилиттэлэрэ, суруйааччылар саха революция иннинээҕи интеллигенциятын өйүн-санаатын үрдүк тыгыыта хаана тиийэн тохтообутай, оччотооҕу олох кытыан кымньыыта хаһан быһа охсубутай, ону хайдах гынан салҕаан бүгүҥнү олох дохсун хаммытыгар сыыһарабыт, дьоммут-соргэбит өйүн-санаатын үһүтуннарары уонна сөптөөхтүн сайдыы суолугар үктэнэрин ситиһэбитий диэн саная салайтаран, П. С. Яковлев—Далан курдук суруйааччы дьоммут тороебут-үөскэбит норуоттарын историческай олохторун суолун-иҥин хайан көрүүлэрэ уонна олус диэн наадалаах тумуктэһиннэрин оноруулара, дьиҥэр, мэҥиҥэ буолбатаҕа. Итиҥ саная өүрүн хайысхаларынан биллиннэ диэри салгыы арыйылла-үөрэтиллэ, сурулла туралар.

Олоҥу уларыта тутуу олохтон-дьаһахтан, сиртэн-уоттан тахсыахтааҕын Чурапчы дьоно-соргэтэ ким хайа иннинэ өйдөөбүттэрэ. Саҥа тэрээһиннэргэ актыыбынайдык кыттыбыттара. Ыарахаттартан толлубакка, бодиҥ хаһаайыстыбалар сап-сатаҥхай салалтахарын киэр илгэн туран, торут-уус ой-санаа этэриэн олоххо дьоҕурдаах, хайа да түгэнигэ охсуһуу ылбат чиҥ эрээри дьоҕус хаһаайыстыбаларын тэриийиигэ турумматтара. Онуоха кинилэр государственнай-кооперативнай уонна чаастыгай хаһаайыстыбалар сайдар суолларын эр санаалаахтык талан ыланнар үлэлээн-хамнаан барбыттара үгүстэрэ бу дьон иэдээнин отордулар диэн саная аҕалбыта чуолкай. Оттон олох отой атмыы көрдөрдө. Чурапчылар эрдэттэн бааһынай хаһаайыстыбаларынан бараннар улахаммык таптыылар диэллэрин үгүстүн истэбит.

Бу коннорду тэрээһиннэр, биирдиилээн дьоннор ойута мстаннан барыылара буолбатахтар, дьиҥнээх кооперацияҕа, [illegible] уонна государственнай сайдыы суолугар тахсар туһугар турунуу—бүттүүн дьон-сэргэ турунуута этэ. Ол үтүөкэннээх түмүктэри—сэргэ-уоккаа эргиллиини, бэйэ көлөһүнүн интэриэнинэ, баай ис хоһоонноох үлэ, түмсүү опытын биэрдэ. Дьон-сэргэ бу сайдыы хайысхатын бэйэтэ быһаарда. Аны-үөлү эрэ оногор буолбакка, өйгө-саная, туттан-хаптан, олох-дьаһах тэриэн олоруута дириҥ ис хоһоонноох тэрээһини биэрдэ. Арыгылааһыны, үлэтэ суох буолууну утарда уонна дьаҥ кэргэн экономическай политиката государственнай туругу ылынарыгар тирэх буолла. Бу сүдү суолталаах хамсаһын сорох хайысхалара Чурапчыбыт дьонуттан-сэргэтиттэн таҕыста. «Тиэргэн» тускул кэскилээхтик үлэлиирэ даҕаны итэ этэрбитин биэргэтэр.

Онноҕуллар эти-үүтү, арыыны-сүөгэйи олохтоох эт-үүт комбинатын коллектива дьоннго уу хаптыыкан эргитэн биэрэн тоҕолоох үтүөнү оногдо, саная-абытын көтөхтө. Маанна, Дьокуускайга, Чурапчы ыһа-үөла былдьаһыгынан атыыга барар. Атыылааһын культурата, аны-үөлү көрүү-харайыы хайдахтаах үрдүк таһымна тахсыбытын сүрөх үөрэ көрөр. Урукку сылларгa итиннник тэрээһиннэр бааллара дуо, суоҕа.

Олох бүгүҥнү хардыытыгар тыктаран көрдөхха, спорка, кырыаҕа-тойукка, аанньат олохнут историятын үөрэтиигэ, кырдьыкпытын будан ылыыга уонна туруорсуута даҕаны республика атын улууспуттан хаалсыбатыбыт. Ол туохтан тахсарый? Мин саналаабар, итиҥ барыта биһиги улууспут олус баай ис хоһоонноох историялаах уонна ону утумнаахтык өйдүүрүн кытары сибээстээх. Спортивнай, педагогическай, интеллектуальнай культуралары ааҕыт, баар оногобут историябыт суоҕа эбитэ буоллар, Чурапчы спортивнай оскуолатын баатыгар Д. П. Коркин аатыгар-суолугар тирэнэн физическэй культура уонна спорт института аҥылыйа этэ дуо? Аҥылыйна. Сайдыы-үүнүү саҥа төрүтэ баар буолла.

Дойдум дьоно! Үтүргэнигэ үтүрүйтэрбэккэ, тоҕоҕутун ого хотоҕэн олох дохсун хардыытыттан харыс да хаалсыбакка, ааҕа-тута олоруҥ диэн саҥа үйэҕэ салаалар калэ-бэлэ күммүтүгэр аҕаатаҕым буоллун. Онуоха эйиэнэ, бар-дьонум, толору бырааптаахтыт! Уруй-туску!

суруйааччы, СР культу[illegible]
Чурапчы улууһ[illegible]
«Чолбон» сур[illegible]

ҮТҮӨ СИТИҺИИЛЭРБИТ ҮКСҮҮ ТУРДУННАР!

Убаастабыллаах Чурапчы улууһун олохтоохторо!

Улуус Муниципалыа, улуус дьаһалтатын аппараттан Эйгиэни барыгытын 2000 сылынан, Саҥа Дьыл быраһаанньыгынан иҥ сүрэхтэн итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибит!

Бу норуот сааһай таҥаллаах бырааһынньыга эйгэ дьиэҥитигэр эйбэх үөрүүнү, киэргэн ыҥыр саҥа үйэҕэ сол түбэһэр өйү-санааны үөскүннэрдэн, бу кырдьык сыл Эйгиэхэ барыгытыгар үүгэ ситиһиини, дьолу-соргуну ыҥыйан, инникигэ эрэлгитин бөҕөргөттүн диэн баҕарабыт. Саҥа сылга Эйгэ барыа-бара сааналарыгыт туоллуннар!

Саҥа Дьылынан, саҥа дьолунан, күүдү доруоттор!

Улуус муниципалыа председателэ А. САРГЫДАЕВ. **Улуус баһылыга А. ШАДРИН.**

Аркадий ФИЛИППОВ

САҺА ДЬЫЛ

Үөрүүлээхха дьүөрэтэ суоҕа,
Кыһыылаах кырдьыгынара,
Ол да буоллар, эрчимнэрэ,
Олох үөһүгэр угуйа
Саҥа Дьыл каллаа—
Эн күлүүгүнэн,
Саҥа Дьыл үүнэ—
Эн үөрүүгүнэн.

Аал уоттуун итчилээн
Күөдьүйэр күүһүн тутаргынан,
Алаҕа дьиэни шайахсыттаан
Күн Шө, Эбэ буоларгынан
Саҥа Дьыл кэлэ—
Эн күлүүгүнэн,
Саҥа Дьыл үүнэ—
Эн үөрүүгүнэн.

Быа айы илии тутуурдаах,
Дьол-соргу түстүүр алгыстаах,
Тырымныыр Хаарчаана кыыстаах,
Тыытар Тымныы оҕонньордоох
Саҥа Дьыл каллаа—
Эн күлүүгүнэн,
Саҥа Дьыл үүнэ—
Эн үөрүүгүнэн.

Сайын тымна харыйдаах,
Күүн куоҕар ойоньуурдардаах,
Кырдыгы кыыныыр утахтардаах,
Уостубат күүстээх ууранылаах
Саҥа Дьыл каллаа—
Эн күлүүгүнэн,
Саҥа Дьыл үүнэ—
Эн үөрүүгүнэн.

Үөһэ бүтэр үбүлүөйдээх,
Айыы Хаантан ыйдаттаах,
Үрүҥ Күнтэн эҕэрдэлээх
Саҥа Дьыл кэлэ—
Эн күлүүгүнэн,
Саҥа Дьыл үүнэ—
Эн үөрүүгүнэн.

Бөтүүк хахаарар.

Мария Афанасьевна ГОБОРОВА аспыт 1999 сыл тохсунньу 1 күнүгэр 100 саастаах томторчу туолбута. Кини биир үйэ анараа өттүгэр—1899 сыллаахха Булгуу улууһун Төнгүргэстээх нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Ытык кырдьаҕас 20-с үйэ сүнньүнэ эстэ уларыйыларын кэрдиис кэмнэрин илэ хараҕынан көрөн, таҥнан хардыылаан үлэлээн-хамсаан 21-с үйэҕэ үктэнэн киирбиккэ—2000 сылы көрсөр. Кэргэннээн, 5 оҕолоон, улаатыннаран мал-оҥортоон, 11 сиэнэлээн, билигин Болтонтоҕо кыра кыһыгар Павлуцкайдарга олорор. Кини: «100 сыл олорбут олохпор биир киһи көрөрүн көрдүм, улаатыннарын үлэлэтим. Ити кэм устатыгар уларыйыы сүрдээх. Саха киһитэ билии-көрүү, олох-дьаһах өттүнэн биллэрдик сайынна. Өссө үүнүө-үрдүө турдаҕа. Билигэни олорор үйэбит бүтэһик сылыгар барыгытыгар туйгун доҕоттоһуоҥа, үлэҕэ, үөрэхкэ ситиһиилэри, эйэлээх олоҕу баҕарабын»,—диэр. Улууспут саамай аҕа саастаах алгыһа туолуохтун! Оттон кинээхэ бөҕүнэ үйэтаах сылын ыалдьыбакка-сүппэккэ этэҥэ туоруоран үйэ үйэтигэр үктэнэриигэр баҕа санаабытын тиэрдэбит.

Снимокка: Мария Афанасьевна хос сиэнэ Туйааралыын.

■

Улууспут кинигэтэ Чурапчы сэлиэнньэтигэр баар «Кэскил» уһуйаан тэриллибитэ лоп-курдук 30 сыл буолла. Сэбиэдиссэйэ С. М. Захарова салалтатынан уһуйаан «Тыа сирин уһуйаанын культуротворческай модела» диэн экспериментальнай программанан сайдайтаран үлэлиир. Оҕо айылҕатын айдарыытынан, уйуоруттан утумнаабыт дьоҕурун таба тайанан тоҥуйдуур, айар-тутар, билэр-көрөр дьоҕурун сайыннарыыга уһуйаан коллектива кинэ оруттаах

Редактор Г. Любовь ВАРЛАМОВА ачаа конструкторынан дьа-

НАШ АДРЕС: 678... Маркса, 26 «а», ТЕЛ. 21-552, отдела — 21-263. Чурапчинскэй

Үбүлүөй — түмүк, билинии, эрэл

Быйыл Россия үрдүнэн, ол иһигэр Сахабыт сиригэр, баайынай хамсаһыныын 10 сылаах үбүлүөйэ үөрүүлээхтик бэлиэтэнэн аста. Буолан баран, ол республикатаҕы түмэлгэтэ-ыыыара биһиги улууспутугар тардыллыбыта ордук бэлиэ.

Бастакы суолу тэлбит, ким да өйдүү илик дьыалаттыгар ыксыы, ыырдыык, бастакы сылларбытыгар-олус ыарахан эҥэ, кырыы хараҕынан көрүллүү, ордук да саатыы, быһаҥ, барыта баара... Ол бэйэбит, «баайынайдар» дэнэччилэр, республикаҕа биллэр-көстөр мыастэри ылыыбыт. Ол туоһутунан, хаппа да этиллэрин курдук, билигин тыа хаһаайыстыбатын бородуукуйатын 70%-ынан республикаҕа чаайынай бастыҥ билии (баайынай, кэтэх [illegible] лоро буолар. Итэ эрээри ситиһиилэлибитинэн тоскуйуу биир сиргэ тоҕоостоохтук буолуох этэ. Оноо даҕаны, бу хаһаайыстыбалары салгыы сайыннарар инвестиция, Президиумнат М. Е. Николаев республикаҕа 50 тирэх хаһаайыстыбалары тэриллэрэ этэн киллэрэн, Ыйаах таһаарар саҥа соруктары туруорбута, ссуданан ойоҕуол онорбута. Итэ тирэх хаһаайыстыбалартан биэнэ биһиги улууска баар, ол иһигэр мин сахайар «Бабаҕа» хаһаайыстыбам.

Бу—улахан эпизэтинэс. Бэйэни көрүнэрэ таһыман нэһилиэнньэни аймык бородуукуйатынан хаамчыйыахтаахпыт, ол эбэтэр бу «тирэхтэр» дэнэччилэр хас биирдиибит сыл устата 1 мол. солкуобайдаах бородуукуйаны онорон таһаарыахтаахпыт, хаһаайыстыбабытын кэҥэтиэхтээхпит, үлэ саҥа миэстэлэрин таһаарыыларыгыт аҥаардыы. Этэххэ дэбэн. Ити эрээри биһиги ортобутугар суулаан кэбиспит, кэтэх түспүт суох диэххэ. Хайдах саҕалаабыппыт курдук, иннибит диэки туох ыыллыбыт, онуоҕ да үлэлээн, мөккүөн, бөҕүнэ Президиумнат дьаһалынан бэриллибит кредиттитин, төлө да хойутаан ылан туһаммарбыт, сыллын ыйынан, ол аҥа, сотинньы ыйынан төлүннэрдибит. Бу, биллэн турар, эйбэх үлэттэн, сыраттан таҕыста. Оттон биһиги, «Бабаҕа» хаһаайыстыба, оссө «Түймаада-лиэнтэтэ» итэҕинэ Үлэнэн хааччыйыы министерствотыгар нэстэрбитин эмиэ төлөстүбүт.

Быйыл, түөрт сылы быһа тутан, эйбэх иэчэйэ көрсөн, иэҥэ киирэн, эрыы сыаҕын үлэҕэ киллэрдибит. Биир дьоҕус хаһаайыстыбаҕа үп-харчы оттүнэн киэптэһиннэхэ тутуу. Билигин да технология, производство оттүнэн ситиэ мраах. Оттон бу объекты тутуута олбут аскат сиэ төлөө илик. Ол оннугар нэһилиэккэ биир производственнай объект үлэҕэ бэриллиннэҕэ, дьоннор туһалыы турдаҕа диэн. Аҥардас быйыл нэһилиэннэ 300-тэн тахса тонна үүтү тутарда, үп-харчы ааҕыста. Чуолкайдаан эттэххэ, бу эрыы сыаҕа [illegible] хаһаайыстыбабыт ыйынан үллэлиир.

Оттон «бабаҕалар» баайынаттан ахсыс сылбытын үллэлиннибит, 20-тэн тахса [illegible]. Сүрүнэ 225 гектар, ыныс суоһубут 100 тоба, сылгыбыт 46. МТЗ трактордаахпыт, 2 автомашиналаахпыт. 1999 сылга 90 тонна үүтү, 3 тонна этэ бэлэбит ыытыллыбыт. Республика, улуус ыытар дьаһалларыгар спонсордыыбыт, нэһилиэк олоҕор эмиэ ыыттабыт. Холобур, сэрии ветераныгар Г. Д. Ефимовка биир убаһаны биэрдибит, олохтоох үөйүөхтэрэ 2 дьаһык арыынан көмөлөстүбүт.

Республикабыт, улууспут аттыы да баайынай хаһаайыстыбалара нэһилиэнньэлэрин социальнай-экономическай олоҕор көмө-тирэх буоллаллырыгар саарбахтаабаппын. Ол туһунан быйыл уон сыллаах үбүлүөйбүтүгэр эйбэхтик холобурдаммыта даҕаны. Онон баайынай хамсаһына мэстэр билиннин, дьон-сэргэ итэҕэлин ылбыта сөрдөх. Инникитин баайынай хаһаайыстыбаларыгар уматыыка, техникаҕа, сир оҥоһуутугар, баайынаҕа государство оттүттэн салгыы көмө, өйөбүл баар буоларэ хайдах да ааҕар.

Түмүкпэр, улууһум дьонун-сэргэтин иккис үйэлэр кирбиилэрэ 2000 сылынан эҕэрдэлиибин! Күннэҕи ыаһалҕалары, мараханнары кыайыылаахтык туоруулларыгар, инникигэ эрэли баҕарабын.

В. ПЕТУХОВ,
«Бабаҕа» хаһаайыстыба «алайаччыта.

Одьулуун.

«2000 СЫЛЫ КӨРСӨ» КОНКУРСКА

Ахсыныы 16—17 күннэригэр «2000 сылы көрсө» улууспааҕы эргэн тэриллэрин—потребобществолар уонна чаайынай предпринимателлэр маҕаһыыннарыгар көрүү-конкурс ыытылынна.

Конкурска барыта 4 потребобщество, 12 чаайынай маҕаһыыннар уонна тэриллэр маҕаһыыннара атыылаһыннаан тэрилгэлиннигэр, культуратыгар, налоговай ирдэбилэрин баһаары утары сэрэхтээх буолуу, санитарнай сулуустаалар ирдэбилэрин толоруута тэрилтэлэр.

Түмүнэ Сылаанааҕы ПО «Чороон» маҕаһынын (сэб. Макарова А. С.) коллектива бастакы миэстэҕэ таҕыста. Иккис, үүнэ миэстэлэргэ улуус кинигэтин «Чаран» (сэб. Крымова Т. И.) уонна «Талба» (сэб. Сивцева С. П.) маҕаһыыннар тиэстилэр.

«СО» корр.

Ийэ бараҕан! Болугур мэйиллэгин олохтоох, үлэ ветерана, күнкубэй Герой-ийэ Агафья Егоровна ИННОКЕНТЬЕВА күн сирин көрдөөн, ыччат көмүс чычаахтара—бэлэрэ кэм үчүүтэл, эргиэн, культура, тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ буолан дьон-норуот туһугар үлэлэн сылдьалларыттан, сиэн оҕолоро чэпчэрэлларыттан дьоллоох.

Сиимэккэ: Агафья Егоровна улахан кыыһа, Россия Художниктарын союһун чилиэнэ. Дьокуускайдаҕы художественнай училище преподавателэ Александра Семеновнаны кытта.

„1999 сыл элбэх үөрүүнү аҕалла“

Аанан эрэр сүүрбэнис үйэбит кирбии сылын ыанныгэҕи 1999 сылы эндокринолог-врач Александра Георгиевна Неустроева итинник сыаналыыр. Кыра чуолаан тус бэйэтигэр улахан үөрүүнү-көтүүнү бэлэхтэбит. Ол сыллаах үтүө суобастаах, таһаарылаах үлэтэ үрдүктүк сыаналанан, Александра Георгиевнаҕа Саха Республикатын доруобуйатын харыстабылын туйгунун аата ингэриллибит. Икки уола аҕаларын—СР үтүөлээх тренерин, биллиилээх туристын Роман Васильевич Неустроев туйаҕын хатаран, быыл спорка улахан ситиһиилэммиттэр. Улаханнара Данил тыа хаһаайыстыбатын академиятын бүтэрэр сылыгар Нерюнгри куоракка ССРС, РСФСР уонна САССР үтүөлээх тренерэ Д. П. Коркин кэриэйигэр «Якутуголь» ГУП бириһин ийин ыытыллыбыт Бүтүн Россиятааҕы бастаны турнирга чемпионнаан, мастер нуорматын толорбут, иккис уол Василий призер буолбут, «Кыайыыга дьулуурун ийин» анал бириэмиэни наҕараадаламмыт. Ийэлэрэ оҕолорун ситиһиилэриттэн үөрөрэ, кинилэриэн кэн туттара кэскиригэр сирэйдиин-харахтыын сырдаабытыттан, үөр-мичилийэ туспутуттэн көстөр. Итиннэ эбэн, Василий быыл Чурапчытааҕы физкультура уонна спорт институтугар киирбитин, кыра уол Саша Чурапчы орто оскуолатын VIII кылааһыгар үөрэхтэрин сөпөргэнэр.

Александра Георгиевна торут-уус Чурапчы—Георгий Михайлович, Ирина Васильевна Степановтар [illegible] кыыстара. Орто оскуоланы бүтэрэн баран, эмчит буоларга быһаарынан, Саха государственнай университетын медицинскэй факультетыгар үөрэҕэ киирбитэ. 1976 сыллаахха ситиһиилэхтик үөрэхэн бүтэрэн, терапевт-врач идэтин ылан салгыы Владивосток куоракка интернатураҕа үөрэммитэ.

Дьон доруобуйатын туһугар туруулаһар, ыарыһахтары эмтиир сыралаах, үрдүк эпидемиологиэстээх киһи аймах ытыктаан «үрүҥ халааттаах аанньалларбыт» диэн аатталлыр үлэни 1977 сыллаахха Чурапчытааҕы сэлиэнтэ эмтиир диспансерга ординатор-ыраахтаан саҕалаабыта. Онтон ылата 23 сыл устата тороппуттүөскээбит улууһуттан хаһыс да сири халбарыйбата. Кини балыыһаҕа терапевт-ыраахтаан маанай үлэлиэҥиттэн 20 сыл аастыттан бэйэтэ да соһуйар. Үлэ оргуйар үөһүгэр сырыттахха, этэҥнэ олордоохо, «сыл-хонук» диэн итини этэн эрдэхтэрэ. Итя кэмнэ терапевтическай отделение сэбиэдиссэйинэн, ыллаабынай ыраах эмтиир часка солбуйаччылаан ананан, суксуоллибит эбэһээбэн чиэстээхтик толорбута.

1991 сыллаахха Иркутскайга специализацияны баран, I категориялаах эндоринолог-врач идэтин ылбыта. Итя сылтан улуустутугар эндокринологическай кабинет аһыллыбыта, Александра Георгиевнаны кытары I категориялаах медсестра Дорофеева Прасковья Васильевна үлэлиир. Врач биллиэнэ кэмнэ Россияҕа киниэргэ туһаайыллыбыт ыарыылар элбиэннэрин, олор, сүрүннээн сорох сиргэрэ радиация үрдүгүттэн, аспыт сэстаабаа уларыйыыларыттан тахсарын этэр. 2000 сылга сатаа балыыһа тутууга хамсаан, үүнэр үйэни саҥалыы технологиянан сэбиэлэммит, киэҥ-куоҥ, барыы көрдөбүлэ эпидемиологиэстээх корпустаах көрсөрбүт буоллар диэн баҕа санаалаах. Кини Чурапчытын дьонутар-сэргэтигэр быраахынныыкка үтүө үөрүүнү-көтүүнү, үтэмнэт сылга туйгун доруобуйаны баҕарар.

Үтүөкэннэх эмчиэпитин СР доруобуйатын харыстабылын туйгуна буолбуккуттан, үтэмнэт Саҥа Дьылынан итинник, истиҥник эҕэрдэлээн туран, үлэҕэр өссө үрдүк ситиһиини, дьиэ кэргэнигэр уонна туос бэйэҕэр дьолу-соргуну баҕарабыт.

А. СЛЕПЦОВ.

Эйигиннии эрэмньи аргыстастын!

Күнду Чурапчым улууһун барыы дьоһуун-маанытын, оҕолорун истиҥник 2000 сылынан эҕэрдэлиибин!

Эйиэхэ саҥа сыл үтүө өрүттэрдээх буоллун, эрэмньи аргыстастын, иннинэ дьылҕаҕытыгар хорсун, ыраас сүрэхтээх, ыарахаттан чаҕыйбат, дьоллоох буолуҥ, доруобай буолуҥ.

Саҥа Дьылы уонна эргэ Саҥа Дьылы (14. 01. 2000 с.) саха аһын араахын, сир аһыттан утахтары, үүт, от астары сандалгытын толоруу тардан көрсүҥ, доруобуйаҕыт туһугар тото-хана аһаан. Кылапачыгас үрүҥ, уу, от күөҕэ, сырдык өҥнөр араастара дьыһыныгэр былааччыйалары, эр дьон үрүҥ ырбаахыны кэтиҥ. Кыргыттар кылапачыгас бросштары кэтэллэрэ үчүгэй буолуо.

Кэрэмэс дьонум, норуоппут үтүө үгэстэрин кэнчээри ыччакка ингэриэ билиибитин, күүсүгүн биирдэ тумнэхпитинэ үчүгэй түмүктэри ситиһэхпит. Ийиҥ, Аймаҕа уонна киһи быстыспат сибэстээхтэр. Ийиҥ, аймаҕа оҕолоробут, аймаҕа сөргөтобут. Аймаҕа аймаҕа оҕолоробут, аймаҕа сөргөтобут. Аймаҕа аймаҕа оҕолоробут, бэйэбит илиибитинэн өлөрөн таһаарар астарбытынан аһаан үйэ түмүктүүр сылын көрсүөхпүт.

Убаастабыллаах терепнутэр, дьиэ-кэргэттэр, сахабыт ыччатын сайыннарарга, үтүө үөрэнэр буоллаларыгар үлэһийэн үөрэтиэҥиҥ. Үтүөнү, үчүгэйи өгөрдөхпүт үтүөнэн, үчүгэйинэн төлөнүөҕэ.

Сүрэҕи сылытар өбүгэлэрбит оттубут ааллаттарын аттыгар олорон үтэмнэт сыл кэскиллэрин кэтэнэ! Саҥа Дьылынан! Саҥа дьолунан!

ЧУГДААРА, норуот эмчитэ, журналист.

Эҕэрдэлиибит!

Мугудаабан торуттээх биир дойдулаахтарбытын, пенсиэнэй сулуусна управлениетын Малрыкчаанааҕы потребобщество үлэһиттэрин үтэмнэт 2000 сылынан эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ саргы эрэ салалыннын, дьоллоох-соргулаах буолуҥ, бар дьонтэн!

Мугудай мэйиллэгин дьаһалтата.

x x x

Күнду табаарыспытын Федор Федорович ТАРАБУКИНЫ олоҕун ортоку өмүрүнэннэн—50 саастаах туолар үбүлүйэйгүнэн нэ сүрэхпититтэн итинник эҕэрдэлиибит!

Эн совхоз ыарахан үлэтигэр ор сылларга сылгыыстыанан, тракториыстанан кыһыгны тымныыны тоҥон, сайыгны күйааска буһан-хатан эгиэлэ суох үлэлээн кэллиҥ. Чугас дьоҥуор, хоспоор, үтүө сүбэһит, хаһан баҕарар көмөҕө кэлэр эрдэлээх дьоҥор буолаҕын.

50 саас—бу эн олоҕун өрөгөйүн, кылгыыларын саҕаланыыта эрэ. Эйиэхэ бу үөрүүлээх кэрдиис кэмнэр туос бэйэҕэр уонна дьиэ кэргэнигэр үтүө доруобуйаны, үлэҕэ, үөрэхтэ үчүгэй ситиһиилэри, олохтуутугар дьолу баҕарабыт.

Чурапчыттан Корзинкар.

Гимназия учуутала, Антон Антонович СЕРГЕЕВ республикатааҕы физкультура учууталларыгар ыытыллыбыт конкурска I миэстэни, Хабаровскай куоракка буолбут зональнай конкурска II миэстэни ылла. Айымныылаахтык үлэлиир педагог Саха Республикатын үөрөспүбүлүкэтин туйгунун аатын сүгэр чиэскэ тигистэ.

Николай СЕДАЛИЩЕВ

САҺА ДЬЫЛ

Туус маҥан атынан
Бурҕата ойгутта,
Чэҥ буордаах дойдуттан
Тоҥ хаары көтүттэ:

Хос ырыата:

Дьааҥы таас хайаларынан,
Нэлэмэн киэҥ туундараннан,
Барҕа-баай алаастарынан,
Бултаах-алтаах аар тайҕаннан.

Хос ырыата.

Сир ааҥы дьон-сэргэ
Үөрүүнэн көрүстэ,
Ат баайар аас сэргэ
Таһыгар таҥыста:

Хос ырыата:

Дьиэ ахсын сиэдэрэй
Харыйа умайда,
Кыыс оҕо бөҕөлэй
Ырыата дьиэрэйдэ:

Хос ырыата:

Дьол-соргу уруйдан
Бу дьикти кэрэҕэ,
Көр-күлүү арҕыстан
Саҥа Дьыл киэһэҕэ:

Чурапчы орто оскуолатын историяҕа учуутала Василий Васильевич ГУЛЯЕВ республикатааҕы «Сыл бастыҥ учуутала» конкурска ситиһиилэхтик ыытан иккис миэстэни ылбыта. Эҕэр, ыскаалаах учуутал биллиэн президентскэй ситимнэ киирэр улуустааҕы гимназияҕа үлэлиир.

Саҥа Дьыллааҕы санаалар

«Чурапчы» кооператив (директор А. Т. Ноговицын) республикатааҕы дьаарбанка-быыстапкаҕа І миэстэни ылла. Кооператив күһүнгү миэссэбай олоруутэ сүөһүү уотуу-ну тэрийдэ.

Дьокуускайга ырыынакка
Дьоннор эт-ас ылаарылар:
«Хантан сылдьаҕыт?»—
диэтэллэр эрэ
Хап-сабар түөрэ, маахта бары
Чоргуйа турар буолбуттар:
«Чурапчыттан! Чурапчыттан!»
Аспыт оннук амтаннаах,
Аанка-суолга сылдьарыгар
Андрей Тимофеевичтаахха
Аҕаан өссө махтанныыхха!

Республикаҕа 50 тирох баһыйай хаһаайыстыбалара баар буоллулар. Олортон 5-һэ—биһиги улуустан.

Эйиэхэҕэ тиреноммит
Эбиэт, уусун аатырыаҕа.
Сааптрак, полдник диэммит
Сатамматах баай буолуоҕа.

Баҕар, түүнүн туран эмиэ
Баҕалаах өссө эбиниэ:
Үөрэх хаһаайыстыбалардаах дьоннор
Тиэрэ даҕаны аһыахпыт,
Токко өрдүк дорҕоонноноор
Тойук туойан айхаллыахпыт!

Президент, Правительство тыа хаһаайыстыбатын түргэнник ситэн бородуукчуйаны биэрэр салааларын сайыннарар соругу туруордулар. Маныаха биһиги көхтөөхтүк кыттан эрэбит.

Тиэргэн аһэ тик-тигинэс,
Айдаан, аймалҕан бөҕө;
Сибининьэ хордуруур,
Боросуонак бордуруур,
Куруолук ньааҕыныыр,
Саһыл үрэр,
Бөтүүк хахаарар,
Кууруусса кулдьугуруур,
Чоппууска чубутуруур...
Тиэргэн уллэҥнээн олорор,
Амнаалык,
Араллаан аатталаҕа!

Хаһаайын эрэй ылы-чып...—
Харчытын, дохуотун ааҕа!

Ыал экономикатын сайыннарыыга Сылаантан Алексей Алексеевич АЯНИТОВ дьиэ кэргэнэ республикаҕа бастаата. Бу хамсааһыҥҥа улуустут «Тиэргэн» тускула төрүттүнэн буолла.

«Тиэргэн» тускултан тирэҕирэн,
Тиэтэйэ соҕус наҥылыйа,
Аянитов дьиэ кэргэннэн
Алгыстаах айаннга туруннна.
Сылаантан
Сыа хаар курдук көҕөн аастА,
Чурапчыта
Чугаһыы да барбата,
Дьоллоох
Дьокуускай эбэ хотуннга
Чуо дайдаран тиийдэ.
Эчи, маанна даҕаны
Элик бэрдэ, эр үтүөтэ
Эрбии бинтэннэн эрийсэр,
Этил-тасыл тардыһар,
Тутуһуох дьонун булбата,
Тулуһары көрсүбэтэ.
Тула өттүн көрүннэ!

x x x

Чурапчытаабы потребобщество (сэбиэт председателэ Г. С. Платонов) Мыҥдаҕаайыта саҥа оборудованнелаах бөҕэрэннэн тутан үлэҕэ киллэрдэ.

Болугурдар киллэби
Мотурдаччы сэбиэттэр,
Былатыанан диэки
Махталлаахтык көрбүттэр.
Аҕаабыт дьон, ама доҕор,
Аатталахтык үлэлиэхтэрэ,
Уйгуну-быйаҥы сомсор
Ухханыгар түһүөхтэрэ.
Кетеҕуллүүлээх киллэн барахсан,
Көр, оннук оруола улахан!

Улууспутугар үрдүк үөрэх кыһата—физическэй культура уонна спорт института аһылынна.

Институт—Чурапчыга!
Иле дуу бу, түүлгэ дуу?
Били «Иккис Москуба»
Дэнэрбитин соргулуу.
Үрдүк үөрэх храма
Үөрүүлээхтик аһылынна!
Аптаах аанын тутаҕа
Адьас субу турар—тэлэй!
Дьоллоох тэмтэр уота-күөх
Дьокуускайтан эрэ мэнэй,
Үргэл сулус кэрдэтэ,
Үксүү, ынырА-утуйа
Үйэлээхтик тырымныаҕа!

x x x

Улуустааҕы «Дьоллоох оҕо саас биһиги—иллэх дьиэ кэргэн» диэн көрүүгэ Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохторо Татьяна Егоровна уонна Анатолий Николаевич ПОПОВТАР кыайыылааҕынан тахсаннар, «Улуус бастыҥ ыалыҥ» аатын сүктүлэр.

Эйбэх соҕус ыал баар буолуо,
Оҕоҕо кыайыгыт бодоҥ,
Олору барыларын буордуох
Диргэ эрэ дьоҥ.

Аҕыйах соҕус ыал баар ини
Эйиэхэ тэҥнэһиэн баҕарбат,
Чугаһыыр да ситиһии
Дьоһун эбэат... О, бабат!

Дьэ доҕоттоор, күрдэстэһии
Сытыырхайан барыах курдук—
Иннэллэр эбэат үксүү-эйбии
Биирдэн-биирэ бөрт, өрдүк!..

Чэй, Боппуоктар, кыталатыҥ—
Чиэстээх аккыс кыыаттааттыр!

x x x

Диригиэҥҥи балыыһа І категориялаах акушеркатА Александра Гаврильевна КОРЯКИНА республикатааҕы «Идэтиэн бастыҥ» конкурска бастаата.

Чаччы талаан да буолаҥнын
Чаҕылыйан таҕыстаҕыҥ,
Айылҕаттан айдарааннын
Аатырыыччын аатырдаҕыҥ.

Александра Гаврильевна,
Алгыс баһа сыаланнын!
Аны даҕаны айхаллана
Аатын-суолун аргыстастын
Саҥа оҕо эйэлэхтэннэн,
Дьоллоох ийэ мичээрдиэн,
Үөрбүт аҕа махтаныан,
Үүнэр кумМут сарыалыыр!

x x x

Телэй нэйилиэгин баһылыгар Иннокентий Николаевич АММОСОВ. КА СР тыатын хаһаайыстыбатын үүнүлэҥ үлэһитин үрдүк аатаныэрилиннэ.

Аммосов маанна аналаат,
Аатыран барбат дуо эмиэ—
Телэ биэрэн турда буолбаат
Телэй сирэ, нэйилиэгэ!

Курутар куортутун иилиммит,
Түөһүтэр мэтээлэ күндээрбит,
Дьиэ кэргэн кэбэ кэлэтэммит
Дьиэнээх хаһаайын дьэ колбит!

x x x

«Сахателеком» ГП Чурапчытаабы филиалын инженерэ Григорий Прокопьевич ВАСИЛЬЕВ улууска бастакынан «Сибкис маастара» бочуоттаах аатын ылла.

Үтүө доҕорбутун үксэтиһэ
Үчүгэй билэ иннэммэтин.
Үрдүүр аанытын чиэтэтиһэ
Үөһэ Бүлүүттэн колбитиҥ.

Үлэ атын муоһалаһан
Тэтиэнэхтик тэптэрдин,
Сыраҥ-сылбаҥ да баран
Бурҕалдьыны да кэттин.

Өрүү түбүк дьолхаанныгар
Көлүөнэлэн эргийдиҥ,
Бастыҥ Маастар аатталаах
Барҕа дьолу маанна биллиҥ.

Чурапчыны дойдум диэтит,
Чурапчыга уолум диэтиҥ.

x x x

Россия Суруйааччыларын уонна Журналистарын союзтарын чилиэнэрэ, СР культуратын үтүөлэх үлэһитэ, поэт, прозаик, критик Семен Андреевич ПОПОВ—Сэмэн Тумат улуус бочуоттаах гражданинын аатын сүгэр чиэскэ тиэбиэтэ.

Бүгүрү үлэбит кинигэхэ
Бүтэбиэ суоҕа хайҕала.
Бүппэт ырыата, сэҥнэ
Бүттүүммүт үөрүүтэ буоллаҕа.

Нэс көлөҥү сайдаан да
Нэмийэн барыаҕа диэмэ.
Аллааҕы тиэтэтиах, ыл, хата,—
Атаара сэлиннэн түһүөҕэ.

Үчүгэй айаны баҕаран,
Үөһэ өссө кыратыах уолбутун.
Ол ахсын, барҕаран, кыаҕыран,
Үрдатиэ аанныгын-суолбутун.

x x x

Сэрии, үлэ ветерана, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохо Петр Терентьевич КАРСАНАЕВ Россия Художниктарын союзун бочуоттаах чилиэнэ буолла.

Кэрэни эбии катаэркэтэр
Кэрэ даҕаны кинигэни!
Кэрэ эрэ аан дойдуну
Кэхтэр суолтан көмүскүөҕэ,
Кэрэ эрэ элбэхтэр
Кэскэлбит катариэҕэ.

Кимнэн-туохтан билиэктэрэ
Кэрэни тоҕо айбыккынан,
Кэмнэнэ турар суолтаҥ
Кэрэни тоҕо уумнуккунан,
Кинрбэт күүнү күүрэйиэҕэ
Кэрэҕэ тэлбит суолгунан,
Кэрэттэн булбут дьолгунан.

Кэрэни Таҥара оҥостубут
Кэрэ, сырдык, кинигэни,
Колбит олохтуу үйэтиннит
Кэрэмэс кэрэтиэхтэ кинигэни!

Кэрэ эрэ үөсүү турдун,
Кэрэ эрэ турутурдун!

Саҥа Дьыллааҕы санаалары Роман ДАНИЛОВ суруйда.

Эҕэрдэлиибит!

Күнду, таптыыр кэргэммин, аҕабытын, эйэҕэстин, аймахпытын, Мырыла бөһүөлэгин олохтооҕун СОБАКИН Дмитрий Никитиһы 55 саастын туолбуккунан эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ кытаанах дорообуйаны, дьылгыыр уһун олоҕу, оҕолоргор, сиэнэргэр, аймах-биле дьоҥнорор туохадыйбат тутаах, эрэллээх эрэйи буолан үөрдэ сылдьыргар баҕарабыт.

Бары үчүгэйин кытта кэрэнин, оҕолоруҥ, сиэнэриҥ, Чурапчыттан Еремеевтэр, Дьокуускайтан Дмитриевтэр, Собакиннар.

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, Сылаан нэһилиэгин олохтоохо

МАТВЕЕВ Леонид Афанасьевич

эдэр сааһыгар хомолтолоохтук өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, аймахтарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьоҥуттар, иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро.

Хаһыат аныгыскы нүөмэрэ тохсунньу 6 күнүгэр, чэппиэргэ, тахсыаҕа.

Тыыл, үлэ ветерана, сэрии хаттыылааҕын өгдөөбөтө, эйбэх оҕо ийэлэрэ, эбэлэрэ, Чакыр нэһилиэгин олохтоохо

ЕГОРОВА Александра Николаевна

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Кийиитигэр, Толоон бөһүөлэгин «Алгыс» түөлбэтин сэлэйааччытыгар Егорова Дария Ильиничнаҕа, оҕолоругар, кийиттэригэр, кутуоттэригэр, сиэннэригэр, хос сиэннэриттэр түөлбэ олохтоохторо.

—Күнду ийэтэ Егорова Александра Николаевна өлбүтүнэн учуутал Филиппова Мария Егоровнаҕа улуустааҕы гимназия коллектива, биригэ үлэлиир дьүөгэлэрэ Татьяна, Мария, Екатерина, Фекла, Парасковья, Любовь.

—Күнду ийэтэ Александра Николаевна өлбүтүнэн ыйса ыллаларыгар Филиппова Мария Егоровнаҕа, кутурҕаныгар тэҥнэ үлэлэстэн, Чурапчы сал. Ярославскай уул. 2 №-даах дьиэтин олохтоохторо.

Күнду уолум, убайбыт, бырааттым, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохо, «Күннэй» предприятие урукку үлэһитэ, үлэ ветерана

ОКОНЕШНИКОВ Иван Иванович

Дьокуускай куорахха хомолтолоохтук өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, аймахтарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьоҥуттар иһитиннэрэбит.

Ийэтэ, биригэ төрөөбүттэрэ, аймахтара.

Тыыл, үлэ ветерана, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохо

СОБАКИНА Евдокия Ивановна

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Тыыл, үлэ ветерана Собакина Евдокия Ивановна олоҥ туораабытынан оҕолоругар, сиэнэриҥэр, бары аймахтарыгар улуустааҕы ветераннар сэбиэттэрэ.

—Уолуттар, кийиитигэр, кыаһыгар, кутуоттуттэр, сиэннэриҥэр, аймахтарыгар Чурапчыттан Ивановтар, Винокуровтар дьиэ кэргэттэрэ.

Редактор Г. Г. ПОПОВ

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кв. ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-268.

Учредители (соучредители) газеты—Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Саха-полиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты: 54907

Чурапчинская улусная типография. Национальной издательско-полиграфической компании «Саха-полиграфиздат».

ЗАКАЗ №1. Подписано в печать: 31. 12. 99 г. Тираж 2172.

Автор суругар этиллэр сана редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбөһөр буолбатах. Суруккка ыйылыллар чахчылар кырдьыгыттахтарыгар эмиэ автор сүгэ бөҕөтө сүгэр.